

25. VÌ NGƯỜI CÔNG GIÁO, NHƯ CÁC THÁNH, HƠI DỊ THƯỜNG

Lời của một bài hát nổi tiếng, "*Làm thế nào để sống sót trừ phi hơi dị thường?*" (Crazy, ca sĩ Seal). Nhưng các thánh Công giáo còn dị thường hơn thế nhiều.

Lý tưởng của họ, đam mê của họ, tình yêu của họ, thì bao la, choáng ngợp, rạng rỡ, quyết liệt. Các thánh cho thấy chính con tim thao thức của chúng ta, trong khi những trùm bất lương cho thấy tính đê hèn chất chứa trong từng người chúng ta, "Hitler trong mỗi người", (trích tiêu đề tuyệt vời của cuốn sách của Max Picard, được viết ngay sau Thế chiến thứ hai).

Các thánh cho thấy chính xác điều gì về con người và trái tim của chúng ta? Một điều thật rõ ràng, họ và chúng ta là những vị thánh đầy ắp khát vọng. Có hai mặt "tốt - xấu" về điều này: một mặt, trong tâm hồn sâu thẳm nhất, chúng ta yêu và khao khát những mục đích cao đẹp và thánh thiện, nhưng mặt khác – thật đáng trách – chúng ta ngăn chặn và lơ là những khát vọng này và chú tâm vào những khát vọng khác, thấp hèn hơn.

Một điều nữa cho chúng ta thấy là những gì các thánh tin có khả năng là sự thật, không phải vì họ thông minh hay sáng dạ mà vì họ là những người tốt. Các thánh chèo lái con thuyền đời đi đúng hướng, dẫn đến sự thật. Có một lập luận cần chú ý, từ cái thiện đến chân lý, từ ý chí đến tâm trí, từ thánh thiện đến sáng suốt. Cả hai phạm trù phải được kết nối chặt chẽ với nhau, vì không thể chấp nhận rằng trái tim được tạo dựng nên lại tồi tệ đến mức hai lý tưởng tuyệt đối, chân và thiện, mâu thuẫn với nhau và dẫn chúng ta đi theo hai hướng trái ngược nhau. Làm sao một trong hai năng lực lớn nhất và những khát khao bẩm sinh trong trái tim con người – hướng về chân và thiện – lại đúng và năng lực kia sai? Nếu vậy, năng lực nào sai? Và chúng ta phải loại bỏ điều tuyệt đối nào để phục tùng điều tuyệt hảo kia: trung thực hay thánh thiện, khôn ngoan hay bác ái, chân lý hay tình yêu, sáng suốt hay thánh khiết? Có phải sự thánh khiết tìm mọi cách đạt cho được sự thiện bằng cách xem thường sự thật? Có phải chúng ta cần hoài nghi và ích kỷ để đầu óc tỉnh táo hơn, để sống trong thực tế, để sống trong thế giới thực? Có phải Machiavelli đúng và Chúa Giêsu sai?

Ngay cả trong những vấn đề nhỏ nhất, chúng ta thường nghĩ rằng những gì người tốt tin có nhiều khả năng đúng hơn những gì người xấu tin. Điều này càng đúng bao nhiêu thì hai giá trị này càng gần nhau bấy nhiêu, chúng ta càng tiến gần đến Chúa và các thánh bấy nhiêu?

Trong đáy sâu thẳm của trái tim mỗi người, ai cũng nhận ra hai giá trị tuyệt đối – chân và thiện – ngang nhau này là đòi hỏi của lương tâm. Nếu có bất kỳ sự mặc khải tự nhiên nào về bản tính của Thiên Chúa trong trái tim con người, thì đó chính là lương tâm. Vì vậy, nếu cả hai điều đều phản ánh hình ảnh của Thiên Chúa và nếu chúng mâu thuẫn với nhau, thì hóa ra Thiên Chúa lại mâu thuẫn với chính Ngài sao? Có phải Thiên Chúa và Satan là hai tên gọi khác nhau trong cùng một bản thể? Chúa có mặt trái không? Nếu vậy, đó là sự bất hảo hay sự gian ác của Ngài?

Lập luận này bảo vệ tất cả các thánh, không chỉ riêng các thánh Công giáo. Các vị thánh Công giáo trực diện với chúng ta một cách cuồng nhiệt hơn, thách thức hơn, mạnh mẽ hơn, và kiên quyết hơn qua lập luận này hơn bất cứ lập luận nào khác, và đặc biệt điều này càng đúng khi nhiều người cho rằng các thánh Công giáo quá cực đoan, quá cuồng nhiệt và dị thường. Đúng vậy, đó là bản chất của các thánh.

Khi ông Gióp phàn nàn về tai họa và đau khổ trong cuộc đời ông, Thiên Chúa không hạ giọng hay xin lỗi về cách cư xử của Ngài (Chúa cố ý để ông đau khổ), nhưng chỉ tiết lộ cho ông biết: Bơ-hê-mốt và Giao long không phải là thú cưng (thánh Aquinas gọi là voi và cá voi; có khi là hà-mã và cá sấu); chúng là những con quái vật. Nhưng là quái vật của Ta. (xem G. 40:15-32).

Tôi đoán Ngài đang nghĩ đến Thánh Phanxicô Assisi (cuộc đời Ngài đầy cuồng nhiệt và dị thường, với con người, súc vật, và thiên nhiên).